

نکته

اشتغال خانگی و نسبت آن
با آمار کلی اشتغال

آمارهای منتشر شده از سوی وزارت کار حاکی از آن است که مشاغل خانگی در نیمه دوم سال ۱۴۰۰ شامل حدود ۵۶ هزار و ۹۴۸ نفر بوده و این تعداد در سال ۱۴۰۲ به ۲۵۵ هزار و ۵۳ نفر اشتغال ایجاد و توسعه‌ای رسیده است. بر اساس این گزارش‌ها، مجوز صادره مشاغل خانگی در نیمه دوم سال ۱۴۰۰ حدود ۶۵ هزار و ۶۴۷ مورد بوده است که این تعداد در سال ۱۴۰۲ به ۱۷۹ هزار و ۸۶۸ مورد رسیده است.

محمود کریمی‌بیراوند، معاون اشتغال وزیر کار، در گفت‌وگویی که در اوایل تیرماه سال جاری منتشر شد، اعلام کرد که ۱۰ درصد اشتغال ایجاد در کشور مربوط به حوزه مشاغل خانگی است. او گفت: «مجوزهای مشاغل خانگی در دولت سیزدهم برخط و سه‌روزه صادر شد و طبق آمارها ۱۰ درصد اشتغال ایجاد کشور در طول سه سال اخیر مربوط به حوزه مشاغل خانگی بوده است.»

بر اساس تعاریف، شغل خانگی به مجموعه فعالیت‌هایی گفته می‌شود که توسط افراد در فضای مسکونی صورت می‌گیرد و منجر به تولید کالا یا عرضه خدمات قابل عرضه در بازار می‌شود. کسب‌وکارهای خانگی نیز بر اساس نوع فعالیت در شش رشته صنایع دستی (۴۲ رشته)، فرش دستباف و رشته‌های مرتبط به صنایع (۱۰ رشته)، تولیدی (صنعت و خدمات ۳۶ رشته)، تجارت الکترونیک (۲۶ رشته)، امور تولیدات دامی، شیلات، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، عشایری، امور تولیدات گیاهی (۶۵ رشته) و فعالیت‌های فرهنگی و هنری ۱۲۵ رشته دسته‌بندی شده‌اند.

توسعه زیرساخت، به‌ویژه از نظر اتصال به اینترنت، نقش مهمی در توانمندسازی مشاغل خانگی دارد. دولت‌هایی که در گسترش دسترسی به پهنای باند در مناطق روستایی سرمایه‌گذاری می‌کنند، به تسهیل رشد اشتغال خانگی کمک می‌کنند. تسهیل اتصال به اینترنت، به افراد ساکن در این مناطق اجازه می‌دهد تا در اقتصاد دیجیتال جهانی شرکت کنند و به فرصت‌هایی دست یابند که در غیر این صورت ممکن است دور از دسترس باشند.

در حالی که کار خانگی بخش مهم و رو به رشد اقتصاد است، چالش‌های خاصی را به همراه دارد. یکی از چالش‌ها، پتانسیل گزارش‌دهی کم در نظرسنجی‌های مربوط به اشتغال خانگی است. افرادی که در کار غیررسمی یا نامنظم فعالیت می‌کنند، احتمال دارد همیشه فعالیت‌های خود را گزارش ندهند.

علاوه بر این، کیفیت و امنیت شغلی کار خانگی می‌تواند بسیار متفاوت باشد. در حالی که برخی از مشاغل خانگی ثبات و دستمزد خوبی را ارائه می‌دهند، برخی دیگر ممکن است مخاطره‌آمیزتر، با دستمزد کم و مزایای محدود باشند. دولت‌ها باید این عوامل را هنگام تفسیر آمار اشتغال و تدوین سیاست‌هایی برای حمایت از کارگران در نظر بگیرند.

چالش دیگر به فقدان فرصت‌های توسعه حرفه‌ای در مشاغل خانگی برمی‌گردد. بدون تعاملات اجتماعی و حرفه‌ای که ویژگی کار در مشاغل سنتی است، کارگران شاغل در مشاغل خانگی فرصت‌های شبکه‌سازی و پیشرفت شغلی را از دست می‌دهند. سیاست‌گذاران باید با ترویج منابع و برنامه‌هایی که از رشد حرفه‌ای کارگران خانگی حمایت می‌کند، به این مسائل بپردازند. از آنجایی که ماهیت کار همچنان در حال تکامل است، احتمالاً کار خانگی بخش مهمی از چشم‌انداز اشتغال باقی خواهد ماند. دولت‌ها باید سیاست‌ها و روش‌های جمع‌آوری آمار خود را برای توضیح این تغییر تطبیق دهند. این شامل توسعه معیارهای جدید برای درک بهتر نکات ظریف کار خانگی مانند اندازه‌گیری کیفیت شغل، ثبات و دسترسی به مزایاست.

در نتیجه، در حالی که کار خانگی معمولاً به‌طور مستقیم توسط دولت ایجاد نمی‌شود، اما جزء مهم و رو به رشد اقتصاد است که در آمار اشتغال ثبت می‌شود. با ادامه این روند، دولت‌ها باید سیاست‌ها و تکنیک‌های اندازه‌گیری خود را تطبیق دهند تا اطمینان حاصل شود که از همه کارگران حمایت می‌شود. با انجام این کار، آن‌ها می‌توانند به تصویری فراگیرتر و دقیق‌تر از بازار کار دست یابند که در سیاست‌گذاری‌ها مؤثر است.

می‌گیرد، از تمام روستاییان شاغل در مشاغل خانگی استان اصفهان به‌عنوان نمونه آماری استفاده شده که معادل ۳۸۴ خانوار است. در پرسشنامه‌ای که در اختیار این افراد قرار گرفته، مؤلفه‌هایی چون جنسیت شاغلان، تحصیلات، سن، رونق تولید، بهبود فضای کسب‌وکار، افزایش سرمایه‌گذاری، کاهش بدهی روستاییان و کاهش مهاجرت به‌عنوان مؤلفه‌های اصلی مورد ارزیابی و سنجش قرار گرفته است. نتایج یافته‌های این تحقیق نشان داد که جامعه آماری مورد مطالعه از نظر جنسیت، ۱۶٫۴ درصد زن و ۸۳٫۶ درصد مرد بودند. از نظر تحصیلات ۴۶٫۷ درصد پاس‌خگویان دارای سواد خواندن و نوشتن، ۴۸٫۳ درصد دارای مدرک سیکل، ۴٫۲ درصد دارای مدرک دیپلم و ۰٫۸ دارای مدرک لیسانس بودند. جوان‌ترین آن‌ها ۲۰ ساله و مسن‌ترینشان ۷۴ سال سن داشت. اکثریت روستاییان مورد بررسی در این پژوهش با درصد فراوانی ۹۱٫۶ درصد متأهل و ۸٫۴ درصد مجرد بودند. نتایج تحقیق گویای آن است که ۳۲٫۵ درصد از پاسخگویان بیمه بوده و ۶۷٫۵ درصد فاقد بیمه هستند. همچنین بررسی پنج مؤلفه کلیدی در تحلیل مشاغل خانگی نشان داد که ۰٫۳۰ رونق تولید، ۰٫۱۸ افزایش سرمایه‌گذاری، ۰٫۶۶ بهبود فضای کسب‌وکار، ۰٫۴۶ کاهش بدهی روستاییان و ۰٫۲۲ کاهش مهاجرت صورت گرفته است.

نتایج حاصل از این پژوهش همچنین بیانگر آن است که مهم‌ترین عواملی که باعث توسعه مشاغل خانگی در این مناطق شده عبارت‌اند از: رونق اقتصادی، ایجاد فرصت‌های شغلی، انگیزه کسب استقلال مادی و معنوی و افزایش تخصص و تجربه.

مطالعه موردی: قالیبافی در استان فارس

برای نشان دادن تأثیر مشاغل خانگی بر اقتصاد خانوار، قالیبافی در استان فارس را در نظر بگیرید. قالیبافی از صنایع سنتی این منطقه است و بسیاری از خانوارها در شهرهای کوچک و روستایی به تولید فرش دستباف مشغول هستند. این فرش‌ها به دلیل کیفیت و صنعت شهرت دارند و در داخل و خارج از کشور به فروش می‌رسند. برای بسیاری از خانواده‌های استان فارس، قالیبافی منبع درآمد اولیه است. این کار معمولاً توسط زنان در خانه انجام می‌شود و به آن‌ها اجازه می‌دهد تا در اقتصاد خانه مشارکت کنند و در عین حال مسئولیت‌های خانگی خود را نیز مدیریت کنند. درآمد حاصل از قالیبافی می‌تواند قابل توجه باشد، به‌ویژه اگر فرش‌ها در بازارهای بین‌المللی فروخته شوند؛ جایی که می‌توانند قیمت‌های بالایی داشته باشند. با این حال، چالش‌هایی که بافندگان فرش با آن مواجه هستند، برخی از مسائل گسترده‌تر مرتبط با مشاغل خانگی را برجسته می‌کند. بسیاری از بافندگان برای دسترسی به مواد و ابزارهای مورد نیاز برای تولید فرش با کیفیت بالا تلاش می‌کنند. با این وجود شاید مهارت‌های تجاری لازم برای بازاریابی مؤثر محصولات خود را نداشته باشند. کار از نظر فیزیکی سخت و زمان‌بر است و پاداش مالی کمی برای مقدار کار انجام‌شده دارد. با این چالش‌ها، قالیبافی همچنان بخش مهمی از اقتصاد خانوار در استان فارس و منبع درآمدی و حفظ سنت فرهنگی است.

ابتکارات و حمایت‌های دولتی

با درک اهمیت مشاغل خانگی برای اقتصاد خانوار، دولت ایران ابتکارات متعددی را با هدف حمایت از این شرکت‌ها ارائه کرده است. این طرح‌ها شامل ارائه وام‌های خرد به کارآفرینان، ارائه برنامه‌های آموزشی در مدیریت کسب‌وکار و بازاریابی و ترویج ثبت و رسمی‌سازی مشاغل خانگی است.

یکی از برنامه‌های قابل توجه «طرح ملی توسعه مشاغل خانگی» است که هدف آن ایجاد شغل و کاهش فقر با حمایت از مشاغل خانگی در سراسر کشور است. این برنامه کمک‌های مالی، پشتیبانی فنی و دسترسی به بازارها را برای کارآفرینان خانگی با تمرکز بر توانمندسازی زنان و جوانان فراهم می‌کند. در حالی که این ابتکارات تاحدی موفقیت‌آمیز بوده، هنوز شکاف‌های ملموسی در حمایت وجود دارد، به‌ویژه در مناطق دورافتاده‌تر یا کم‌برخوردارتر.

باید توجه داشت که برای به حداکثر رساندن تأثیر مثبت مشاغل خانگی بر اقتصاد خانوار، برای دولت و سایر ذی‌نفعان ضروری است که این چالش‌ها را از طریق برنامه‌های حمایتی هدفمند، بهبود دسترسی به منابع و تلاش برای رسمی‌کردن و تنظیم این بخش حل کنند. با انجام این کار، مشاغل خانگی در شهرهای کوچک در سراسر ایران می‌توانند به رفاه اقتصادی خانوارها و جامعه منجر شوند و ظرفیت‌های راکد را فعال کنند.

آتیه نو بررسی می‌کند

تأثیر اشتغال خانگی بر اقتصاد روستایی

مشاغل خانگی می‌تواند یکی از راه‌حل‌های مناسب برای رهایی از بسیاری مشکلات باشد. این امر در مناطق دارای تعداد زیاد روستا با جمعیت زیاد و اغلب بدون درآمد ثابت از جمله مناطق روستایی از اهمیت بسزایی برخوردار است. به‌طور متوسط میزان کسب‌وکارهای کوچک در بین کسب‌وکارهای مناطق روستایی ۳۰ درصد است که با افزایش آن به حدود ۵۰ درصد می‌توان شاهد توسعه نواحی روستایی بود. نویسندگان این مقاله که در سال ۱۴۰۰ منتشر شده،

در بخش‌هایی با اشاره به اینکه معضلات عدیده استان اصفهان در بخش اشتغال از یک طرف، و در نظر گرفتن نرخ بیکاری در این استان از طرف دیگر، باعث شده تا ثابت از جمله مناطق روستایی از اهمیت بسزایی برخوردار است. به‌طور متوسط میزان کسب‌وکارهای کوچک در بین کسب‌وکارهای مناطق روستایی ۳۰ درصد است که با افزایش آن به حدود ۵۰ درصد می‌توان شاهد توسعه نواحی روستایی بود.

نویسندگان این مقاله که در سال ۱۴۰۰ منتشر شده،

جایی که نوسانات درآمد کشاورزی یا اشتغال فصلی یا از بین رفته و یا بی‌ثبات است. علاوه بر مزایای مستقیم مالی، مشاغل خانگی کارآفرینی و خودانکایی را در بین افراد در شهرهای کوچک تقویت می‌کند. با راه‌اندازی کسب‌وکار خرد، افراد مهارت‌هایی در مدیریت، بازاریابی و تولید به دست می‌آورند که می‌تواند دارای‌های ارزشمندی برای ادامه مسیر در آینده تلقی شود؛ چرا که کسب‌وکارهای خانگی موفق ممکن است در نهایت گسترش یافته و اشتغال بیشتری در جامعه ایجاد کنند.

چالش‌های پیش روی مشاغل خانگی

با وجود مزایای فراوان مشاغل خانگی، آن‌ها با طیفی از چالش‌ها مواجه هستند که می‌تواند تأثیر بالقوه‌شان را بر اقتصاد خانوار محدود کند. یکی از مهم‌ترین چالش‌ها دسترسی به سرمایه است. بسیاری از مشاغل خانگی در شهرهای کوچک با بودجه کم و دسترسی محدود به وام یا تسهیلات بانکی فعالیت می‌کنند. این کمبود منابع مالی می‌تواند شرایط سرمایه‌گذاری در تجهیزات، مواد یا فناوری‌های ضروری را برای کارآفرینان دشوار کند و مانع رشد و پایداری کسب‌وکار شود.

چالش اصلی دیگر، فقدان آموزش به‌ویژه آموزش رسمی است. بسیاری از صاحبان مشاغل خانگی در شهرهای کوچک به دانش یا مهارت‌های سنتی که در طول نسل‌ها منتقل شده، تکیه می‌کنند. اگرچه این مهارت‌ها ارزشمند هستند، اما شاید برای رقابت در یک اقتصاد مدرن کافی نباشند. به‌عنوان مثال، یک بافنده خانگی ممکن است فرش‌های با کیفیت تولید کند اما بدون دانش بازاریابی یا مدیریت تجاری، ممکن است برای یافتن خریداران یا مذاکره در مورد قیمت‌های منصفانه برای محصولات خود دچار مشکل شوند.

علاوه بر این، مشاغل خانگی اغلب در یک اقتصاد غیررسمی فعالیت می‌کنند که فاقد سازوکار قانونی برای نظارت و حفظ حقوق کارگران این حوزه است. بسیاری از

گزارش

صدها سال پیش، تولیدات روستایی منشأ ثروت و قدرت ملل و دولت‌ها بودند. امروز نیز کمتر کشوری بدون توجه به اقتصاد روستایی، قادر به تأمین نیازهای حیاتی شهروندان خود است. با این حال محدودیت زمین و عوامل مؤثر بر تولید از یک سو و افزایش جمعیت از سوی دیگر، بازدهی تولیدی زمین را کاهش داده و ساختار اقتصاد نواحی روستایی را ناپایدار ساخته است. روستاها در طول زمان با مسائل و مشکلات متعددی روبه‌رو بوده‌اند که از مهم‌ترین آن‌ها، به‌ویژه در دهه‌های اخیر، مسئله اشتغال و چالش‌های مربوط به آن است. دستیابی به اشتغال مناسب از ملزومات یک جامعه روستایی مطلوب است؛ چرا که مهم‌ترین شرط برای رشد و توسعه روستایی، ایجاد اشتغال و توجه به آن است.

نتایج یک پژوهش از مطالعه موردی «تأثیر اشتغال خانگی بر ساختار اقتصادی از دیدگاه روستاییان» نشان می‌دهد که مشاغل خانگی در مناطق روستایی در راستای ماندگاری آن‌ها و عدم مهاجرت، بسیار با اهمیت است و بررسی آن می‌تواند در راستای اشتغال پایدار و به تبع آن توسعه پایدار، با ارزش باشد. با توجه به جمعیت حدود ۳۵ درصدی جامعه روستایی (سالنامه آماری ۱۳۹۵)،

گزارش

در سال‌های اخیر، چشم‌انداز اقتصادی شهرهای کوچک در ایران، با افزایش مشاغل خانگی تغییر محسوسی داشته است. به‌نحوی که اشتغال در این شرکت‌ها سهم قابل توجهی در اقتصاد خانوار بازی می‌کند. این وضعیت به‌ویژه در مناطقی که فرصت‌های شغلی صنعتی یا رسمی محدود است، محسوس‌تر است. با این حال، ایجاد مشاغل خانگی در شهرهای کوچک در سراسر ایران فرصت‌ها و چالش‌هایی را به همراه داشته که بر جنبه‌های مختلف زندگی روزمره و ثبات اقتصادی تأثیر گذاشته است.

مشاغل خانگی به دلیل عوامل متعددی از جمله ضرورت اقتصادی، تغییرات فرهنگی و تمایل به استقلال مالی به‌طور فزاینده‌ای در شهرهای کوچک ایران رایج شده است. این مشاغل از تولید در مقیاس کوچک مانند قالیبافی و صنایع دستی تا خدماتی مانند خیاطی، تولید مواد غذایی و حتی راه‌اندازی کسب‌وکارهای آنلاین را دربر می‌گیرد. انعطاف‌پذیری و هزینه‌های پایین راه‌اندازی مشاغل خانگی، آن‌ها را به گزینه‌ای جذاب تبدیل می‌کند، به‌خصوص برای زنان و افرادی که ممکن است با موانعی برای اشتغال رسمی مواجه باشند.

ظهور مشاغل خانگی در شهرهای کوچک

یکی از محرک‌های اصلی رشد مشاغل خانگی، فشار اقتصادی است که خانوارها در شهرهای کوچک با آن درگیر هستند. به‌خاطر فرصت‌های شغلی محدود در این مناطق، بسیاری از خانواده‌ها به راه‌اندازی مشاغل خانگی به‌عنوان راهی برای تأمین معاش خود روی می‌آورند. این امر به‌ویژه در مورد زنان و افرادی صدق می‌کند که ممکن است به‌واسطه تعدد نقش‌های اجتماعی و خانوادگی و یا سایر محدودیت‌ها، امکان اشتغال در خارج از محیط خانه را نداشته باشند. با راه‌اندازی یک کسب‌وکار در خانه، این گروه‌ها می‌توانند در کنار مدیریت نقش‌های مختلف به درآمد خانوار کمک کنند.

تأثیر اقتصادی بر خانوارها

تأثیر اقتصادی مشاغل خانگی بر خانوارهای شهرهای کوچک چندوجهی است؛ از یک سو، این مشاغل یک منبع درآمد حیاتی هستند که می‌تواند به خانواده‌ها در رفع نیازهای روزانه و بهبود کیفیت زندگی کمک کند. درآمد اضافی تولیدشده توسط مشاغل خانگی، اغلب به سمت هزینه‌های ضروری مانند غذا، آموزش و مراقبت‌های بهداشتی می‌رود که رفاه کلی خانواده را رقم می‌زند. علاوه بر این، مشاغل خانگی در صورت موفقیت‌آمیز بودن، شکلی از امنیت مالی را برای خانواده ایجاد می‌کند. در بسیاری موارد، درآمد حاصل از این بنگاه‌ها مکمل سایر منابع درآمدی مانند کشاورزی یا اشتغال پاره‌وقت است و در مقابل شوک‌های اقتصادی تا حدی مقاومت به وجود می‌آورد. این امر به‌ویژه در شهرهای کوچک مهم است؛